

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УКРАЇНСЬКІ ДЕМОКРАТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИ ЛІМЕНА

КОГОЗ (Нью Йорк). — Перший раз за 25 літ свого існування українські демократичні клуби відмовилися дати піддержку для всіх кандидатів Демократичної Партії в стейті. Таке рішення прийняла тут стейтова конвенція цих клубів, коли сотка представників цих клубів постановила однодушно здержатися від одобрення кандидатів партії та віддати справу остаточно підпертя цих кандидатів клубами в руки комітету, зложеного з 5 осіб.

У мотивах до цього свого рішення заява каже, що, не зважаючи на те, що 125,000 українських виборців у стейті правильно віддавали свої голоси на Демократичну Партію, в цілому стейті займають тепер політичні становища лише 5 осіб українського роду.

Адв. Михайло Пізнак, президент Стейтової Організації, заявив: „Представники нашої організації пробували порозумітися з провідниками Демократичної Партії, але ці заходи не мали успіхів. Тепер настав час для Демократичної Партії стейту Нью Йорк зрозуміти, що при встановлюванні людей на урядні становища вже не можна поминати осіб чужинського походження, що допомагають партії здобувати таку величезну більшість“.

Він додав, що американці українського роду хочуть представництва в заряді партії відповідно до своєї сили при виборах. „Ми маємо у великому Нью Йорку 75,000 голосів“, говорив Михайло Пізнак, „а крім цього велике число голосів у повітах Олбані, Ренселер, Монтгомері, Коломбія, Онейда, Онондага, Монров, Ірі й Каюга“.

„Ми пробували поладити справу в минулий рік, але нам не вдавалося. Нам жаль, що мусимо це робити тепер; наше рішення не порушує кандидатури місцевих і повітових кандидатів, які певно будуть поперті членами нашої організації“.

До комітету, що має остаточно рішення справу попертя кандидатів Демократичної Партії, ввійшли крім Михайла Пізнака: Джан Г. Робертс з Брукліна, Іван Базар з Трою, Іван Ковальчук з Бофало й Теодор Сурко з Амстердаму.

ДЮІ ЗАКИДАЄ ЛІМЕНОВІ ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ „ШТУЧКОЮ“

ГРЕЙТ РИВЕР (Лонг Айленд). — У своїй черговій виборчій промові Томас Е. Дюї, кандидат Республіканської Партії на уряд губернатора стейту Нью Йорк, закидав теперішньому губернаторові й кандидатів Демократичної Партії, Гербертові Г. Ліменові, що Лімен не має чого хвалитися зрівноваженням бюджету, бо цього dokonano звичайною книговодною штучкою.

Якби стейтові фінанси були записувані в належний спосіб, то вони виказали б недобір стейту в сумі 73 і пів мільона доларів, говорив Дюї.

ПОСАДНИК НЬО ЙОРКУ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ПОПЕРТИ ЛІМЕНА

НЬО ЙОРК. — Ньюйорський посадник Ля Гвардія заявив, що він не буде поспирати кандидатури Лімена на уряд губернатора, бо Лімен протривить політиці нового розділу.

Джан Шериден, бувший демократичний стейтвий сенатор з Бронксу, заявився за Дюїя.

ГЕРСТ ВЕДЕ ПРОПАГАНДУ ЗА ІЗОЛЯЦІЮ АМЕРИКИ

НЬО ЙОРК. — У своїй промові, виголошеній за своєї фарми в Каліфорнії, а розісланий сіткою радіових підприємств, Вільям Рендолф Герст, власник ланцюха часописів, закликав Злучені Держави зрвати звязки з Англією й Францією та вести свою окрему політику для охорони миру й демократії. Він малював Францію як химерну країну, а Англію як „перфідний Альбїон“.

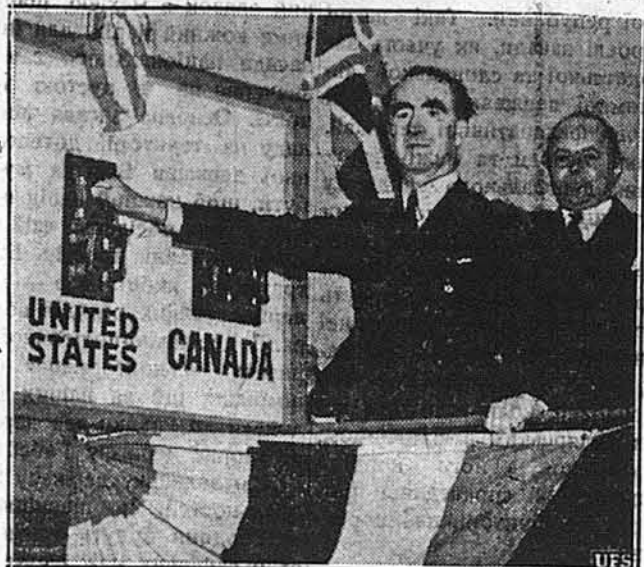
ЗАКОН ПРО ГОДИНИ ПРАЦІ Й ЗАПЛАТУ ВХОДИТЬ У ЖИТТЯ

ВАШИНГТОН. — У ночі з неділі на понеділок почав обов'язувати новий „закон про справедливі мірила праці й заплати“, ухвалений на останній сесії конгресу.

Елмер Андрус, адміністратор цього закону, привтав цю подію відповідно радіовою промовою, в котрій заповів, що закон піднесе заплату для 750,000 робітників, а скоротить довжину праці для півтора мільона робітників.

ЗАПОВІДАЄ ЗНИЖЕННЯ ВИДАТКІВ НА ДОПОМОГОВІ РОБОТИ

ГАЙД ПАРК (Нью Йорк). — Гарі Л. Гопкінс, адміністратор бюро поступу праці, заявив тут газетарям по конференції з президентом Рузвелтом, що це бюро сподівається в короткому часі зменшити видатки на допомогіві роботи, бо в краю назагал починають йти краще роботи.

ВІДКРИТТЯ МІСТУ.

Через просте звернення вниз цієї електричної зворотниці Френк Морфі, губернатор стейту Мішіген, відкрив новий „інтернаціональний сито-водний міст“, що лучить місто Сарнію, в Онтаріо, в Канаді, з Портом Горноном, у стейті Мішіген. За губернатором стоїть Мічел Гелборн, прем'єр канадської провінції Онтаріо. Міст коштував 3 мільони 250 тисяч доларів.

ВБИВСТВО З ЗАЗДРОСТИ ПЕРЕД СУДОМ

Присяжні в шікагоському суді звільнили від вини й карі Рудольфа Сікуру, котрий став на суд, обвинувачений за вбивство Едварда Соломона, любовника його жінки. Адвокаті оборони представляли Сікуру як „досконалого чоловіка“.

ШПИГУН ПРЕДСТАВЛЯЄ СЕБЕ ПАТРІОТОМ

У дальших своїх зізнаннях перед федеральним судом у Нью Йорку, перед котрим судять 3 особи за шпигунство в користь Німеччини, Гінтер Густав Румріх зізнав, що він шпигував не стільки проти Америки, скільки за шпигунами проти Америки.

ПОЛІЦАЙ ДІСТАВ 4 РОКИ ЗА ЗНУЩАННЯ НАД АРЕШТОВАНИМ

Поліцей з Полтуска, Хомонтовські, арештував Яна Галонзку під закладом крадіжко ровера. Після виявлення, що арештований неввинний і тому випустили його з арешту. Звільнений Галонзка ледви вийшов з арешту на вулицю, падав що хвилини на землю і тому його відвели до шпиталю. Лікарі ствердили, що Галонзка онімів і що має спаралізований правий бік тіла. Галонзка помер у шпиталі. Секція тіла виявила, що він помер наслідком кровотечі в мізку. Слідство проти Хомонтовського виявило, що він бив страшенно арештованого Галонзку гумовою палицею по голові. Тому Хомонтовського притягнув прокуратор до відповідальності. На розправі підсудний заперечив вини, але свідки обтяжили його. Взяничий сторож у Пултуску та один арештант зізнали між іншим, що Хомонтовські намовляв їх до фальшивих зізнань. Суд засудив поліцей Хомонтовського на 4 роки вазніці.

РУМУНСЬКА ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ДОКУМЕНТІВ

Румунська поліція викрила велику аферу фальшування документів державної принадлежности. Стверджено, що одно румунське товариство видало коло 7,000 жидам свідоцтва принадлежности, на підставі яких дістали вони негайно румунське громадянство.

РОЗКРИВАЮТЬ НИЗЬКІ ЗАРІБКИ ПІСЛАНЦІВ ТЕЛЕГРАФІЧНОЇ КОМПАНІЇ

На переслуханні перед федеральною робітничою радою в Нью Йорку відбувалися урядовці телеграфічної компанії „Вестерн Юніон“, щоб уряд звільнив телеграфічні підприємства від обов'язку давати своїм післанцям мінімальний зарібок у сумі 25 центів на годину. Урядовці підприємства ствердили, що післанці телеграфічних підприємств заробляють пересічно 8½ цента на годину.

ЩАСЛИВЕ МІСТЕЧКО

Найспокійніша місцевість в Англії — це містечко Ганстентон, яке має всього чотири тисячі мешканців. Від шістьох літ не було там ні одного вбивства, ні одного крадіжко, ні одного вуличного випадку, хоч містечко лежить при роздоріжжі кількох доволі оживлених автомобільним рухом доріг.

АДВОКАТИ В РУМУНІЇ

Румунська преса пише, що слідство виявило, що 60% адвокатів у Басарабії виконують свою професію безправно, бо не мають відповідної освіти. Ці адвокати при помочі фальшивих свідків складали зізнання, що їх доводилося припадати в Росії і під цим pretextом виконували без перешкод свою практику.

СОБАЧА ВІРНИСТЬ

Один англійський поліцей з Нової Гвінеї вибрався у службових справах в далеку подорож. А тому, що подорож була важка, лишив він на поліційній станції під опікою своїх друзів свого вірного собаку. Коли після шістьох тижнів поліцей вернувся з подорожі, довідався, що його вірний пес пропав ще другого дня по його виїзді. Поліцей почав шукати надію, чи собака вернеться живий. Та цей сумний настрій не довго тривав, бо вже другого дня після повороту з подорожі на поліційній станції виявився вірний собака та поклався біля ніг свого пана. Пес ледви тримався на ногах. Виявилось, що він побіг за своїм паном і так перебіг 400 миль.

ЖАХЛИВИЙ ВИПАДОК ПІД ЧАС МОЛОЧЕННЯ ЗБІЖКОЮ

В Постолівці, копичинського повіту, стався жахливий випадок. Під час молочення збіжжя при зміні робітників при молотілці т. зв. „бубон“ ухопив ногу молодого господаря Миколи Кормила та відірвав йому її цілком по коліно. Нещасного перевезено негайно до шпиталю в Чорткові, де він у муках помер. Нещасний був свідомим і загалом любленим громадянином. Лишив по собі великий жаль і смуток у селі.

ВБИВСТВО НА ПОЛІТИЧНОМУ ТЛІ

На залізничному шляху між Білою Підляською і Межириччям знайшли тіло Розенталя, який в останньому часі працював у Білій Підляській в коморника Августиняка. Перед кількома днями Розенталь заявив своєму шефові, що мусить негайно вийти до Варшави. Так теж сталося. Спакував свої речі і відіхав найближчим поїздом з Білої Підляської. Невідомо напасники напали на самотнього Розенталя в купе, оглушили його і викинули з поїзду, що волик його ще кількадесять метрів. Голова Розенталя була зовсім змасакрована. Згодують, що Розенталя вбили комуністи тому, що він виступив з комуністичної партії, бо одружився з повитуюю і покинув Варшаву.

ЖИВА ЛЮДИНА В ПОЧТОВИМ КЛУНКУ

На летунському майдані Шіфуль під Амстердамом прийняли перед кількома днями оригінальну поштово пересилку. З пасажирського літака, який курсує між Амстердамом і Кройденом, вийняли велику тектурову скриню. По хвилині той клунк раптом „ожив“ і з нього вийшов усміхнений та вдоволений 43 подорожжю англієць. Він не був ні втікачем, ні пасажиром зайцем, ні людиною без паспорту. Його жінка вівзвала негайно приїхати до Амстердаму, а що всі білети переїзду літаком були розкуплені, то він не хотів виставляти жінку на нетерпеливе вижидання й рішив за всяку ціну вийти таки до Амстердаму. Видно, жінка не любила, коли її муж забував про подорожжю слухняність. Тоді, щоб не зломити „домашнього правильника“, дотепний англієць рішив надати себе як поштово пересилку літаком, бо були лиш місяця у вантажнім переділлі. Повідомив про це своїх знайомих і вони надали його літаком, приклеківши на тектуровій скрині напис „обережно“ та сподівалися великої сенсації в Амстердамі, на чому зовсім розчарувалися. „Вивантаження“ англієця в Амстердамі привалили вибухи щирої сміху пасажирів, механіків та летунів, зібраних на летовищі. Однак провідник руху попросив оригінального пасажиря до капи й велів доплатити 17 марок до білету, значить стільки, що коштує зняжковий білет, по відчисленні оплати за пакчу, що він її заплатив при надачі у Кройдені.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕДСТАВНИКА АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ З АНГЛІЙСКИМИ РЕДАКТОРАМИ

ЛОНДОН (каблеграма до „Свободи“). — Др Лука Мишуга, начальний редактор „Свободи“ і представник Об'єднання й У. Н. Союзу, відбув конференції з заграничними редакторами великих англійських газет, як лондонського „Таймсу“, „Телеграфу“ й Манчестер Гардієна, і представив їм зусилля Закарпаття до самовизначення та спротив проти мадярських і польських зазіхань.

„Гардієн“ уже подав висліди конференції. Мадярщина використовує тут широко телеграму від американської іміграції з Закарпаття для ширення пропаганди в користь мадярської окупації Закарпаття. Англійська преса має донесення з українських сіл під польською окупацією, що там панує великий ентузіазм з приводу встановлення уряду для Закарпаття з самого народу.

Подавляюча більшість українців буде бойкотувати польські вибори. Заходи польського уряду заставити українське жіноцтво піти до виборів не поведеться; українське жіноцтво теж буде їх бойкотувати.

ПОЛЯКИ І МАДЯРИ ГРОЗЯТЬ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗАКАРПАТТЯ

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд офіційно оголосив, що він відкунує п'яті з черги пропозиції чехословацького уряду тому, що вони були незадовольні і не заміщали таких міст, як Братислава, Нітра, Кошиці, Ужгород і Мукачів. Всі ті міста мадярський уряд хоче відразу дістати, а в інших місцевостях хоче плєбісциту і дальших торгів. Мадярщина назначила реченців до цієї справи. Коли до того часу вона не дістане того, чого хоче, то її маширує військом на Словаччину і Закарпатську Україну. В дипломатичних мадярських колах говорять, що рівночасно з мадярським вмаршем піде на Закарпаття також польська армія. Мадярський національний часопис „Мадярсат“ перший раз отверто признав, що чехословацькі власті арештували 300 узброєних членів мадярського „вільного корпусу“, який діяв у партизанській епісїб у Словаччині і Закарпатті та старався викликати там повстання.

МАДЯРИ ПЛЮНДРУЮТЬ ЗАКАРПАТТЯ

ПРАГА. — Мадярські терористи дали зашукати по Закарпатті і стараються там викликати бунот, а навіть повстання. В сутичці з тими терористами згинув один місцевий жандарм і 12 терористів. Чехословацька преса друкує зізнання мадярських терористів, з чого виходить, що мадяри вже давніше знаменито підготували до перевороту на Закарпатті. Уже здавна вони в трьох містах у Мадярщині, в Кісварді, Ромгані і Мадярові, під наглядом офіційних вишколювали військові відділи до партизанської боротьби. В Кісварді було вишколених 2,000 терористів. Їх вишколювали полковник Гайнал та підполковник Мольнар; у Ромгані вишколено 1,000 під командуванням майора Пуеского, в Мадярові вишколено 5,000, в інших місцевостях 3,000. Разом мадяри вишколили 11,000 партизанів і післали їх у Словаччину й Закарпаття робити повстання, себто, або захопити згадані території, або бодай викликати заколот та дати причину до вмаршу регулярної мадярської армії. Велика частина з них ще дали там працюю, а кількасот уже дотепер арештовано.

ГІТЛЕР ХОЧЕ ЗАМИРЕННЯ З ФРАНЦІЄЮ

БЕРЛІН. — В урядових колах з такого переконання, що ще цього року прийде до підписання „пакту неагресії“ з Францією. Відколи Чехословацьку зліквідовано і вона перестала бути союзником Франції, Німеччина не має ніяких порохунків з Францією. Тому повинно прийти між тими двома державами до згоди. Такого переконання є німецькі політичні кола. Цей пакт висказуватиме лише добру волю обох держав, подібно, як підписана угода між Англією і Німеччиною в Мінхені.

ФРАНЦІЯ ЙДЕ „НАПРАВО“

ПАРИЖ. — У Франції відбулися сенатські вибори, в яких вибрано одну третину цілого сенатського складу. Вибори виказали, що французька публічна опінія виразно котиться направо. Перевагу дістали сенатори з консервативними переконаннями, а поразки зазнали сенатори „ліві“. Група Ледона дістала всього одного сенатора.

МИРОВІ ЗАХОДИ НА ДАЛЕКИМ СХОДІ

ГОНК КОНГ. — По розгромленні китайських військ і захопленні Кантону начальний китайських військ Кай Шек пробує прийти до замирення з японцями. Китайська армія здеморалізована і не здатна до дальшої боротьби.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016-4-0807.

Адреса: „СВОБОДА“, Р. О. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКАРПАТТЯ Й РЕШТА УКРАЇНИ

Доля Закарпаття заворушила всім українським народом, де він не жив би.

Ясна річ, що найбільше заворушила вона ту його частину, що діткнена безпосередньо вирішенням державної приналежності Закарпаття, себто, саме Закарпаття. Факти показують, що Закарпаття поводиться в кризі не як край, що байдужий до своєї долі, але як край дозрілий, як край, що самий хоче рішати свою власну долю. Закарпаття підкреслює бажання рішати свою долю, хоча знає, що таку заяву йому легко може прийти поперти найвищими жертвами свого майбуття й життя.

Неменше різко зазначили свою волю українці Галичини. Зробили вони це, хоч польські окупанти цієї частини України хочуть поламати волю закарпатських українців та віддати її проти волі назад під жорстоку владу мадярів. Зазначили галицькі українці свою згідність з братами зза Карпат, не зважаючи на те, що польський уряд не вагається перед ніякою жорстокою розправою за прояви такої солідарності. Дійшло до того, що в обороні самовизначення для закарпатських українців полилася вперше кров не в Закарпатській Україні, але в галицькій Україні.

Виступили теж в обороні своїх закарпатських братів українці під румунською владою, котрі, як кажуть донесення з Румунії, віднеслися до румунської влади з закликом не даватися на польські й мадярські підшепти, але спротивитися відданню Закарпаття Мадярщині.

Заворушилася теж українська імміграція по всіх закутках світу. Заговорила українська імміграція в Європі, Америці й Азії. Заговорила українська імміграція всіх напрямків. Заговорила українська імміграція, національно свідомо, й українська імміграція, що не признається до українства. Наприклад, Карпаторуський Союз в Америці, що обедує „карпаторуські“ запомогові організації в Америці, вівзав іммігрантів із Закарпаття до загальної вічевої кампанії для оборони Закарпаття, а спеціально до протестів проти зазіхань Мадярщини на Закарпаття.

Не маємо, щоправда, восток про почування, думки й бажання найбільшої частини України, себто тої, що під московською окупацією, але українці знають, що якби у Великій Україні було вільно українцям проявляти свої думки й бажання, то ми певно мали б вистіти й звідти. Якби Велика Україна була вільна, то саме звідти прийшов би наймогутніший голос на оборону Закарпаття.

Знаючи це добре, українці можуть у важкій критичній хвилині тішитися, що в обороні одної частини України, виступив український нарід з такою однодушністю, якої треба ждати від політично й національно дозрілого народу.

ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКО-ЗАКАРПАТ-СЬКА ФЕДЕРАТИВНА ДЕРЖАВА

Передучора, в неділю, 9-го жовтня ц. р., після довгих переговорів діючі на Закарпатті політичні партії створили перший уряд Закарпатської України. Склад цього компромісного уряду українсько-московського уряду такий: прем'єр міністрів та міністер освіти: посол Бродій, міністер внутрішніх справ: сенатор Бачинський, міністер господарки: посол Фенчик, міністер здоров'я та суспільної опіки: о. Волошин, міністер комунікацій: посол Ревай та міністер судівництва: Пішак.

З іменуванням уряду Закарпатської України Прага просто у дванадцять годин своєї історії здійснила те своє міжнародне зобов'язання, яке повинна була виконати щонайменше перед 18 комами; і коли вона була б його тоді реалізувала з власної волі, не було б дійшло до трагедії, що її сама тепер переживає, та тієї заргози, що нависла від мадярів над українським народом Закарпаття.

Щодо членів уряду Закарпатської України, то міністри о. Волошин та Ю. Ревай — давні й випробувані українські діячі — не потребують національної легітимізації. Політичне обличчя інших членів кабінету виявиться в їхніх правно-політичних актах. Участь Фенчика, проз якого зв'язки з одним (польським. — Ред. „Свободи“) консулятом в Ужгороді було свого часу голосно, в закарпатським уряді у хвилині, коли до брам Закарпаття бехвила мадярського ревізйонізму, мусить критично настроювати кожного українця, ба навіть кожного москвофіла, що дорожить долею цієї землі. Не хочемо заскакувати подій передчасними міркуваннями, бо не маємо до цього, крім інформації про особистий склад уряду Закарпатської України, ще ніяких ближчих даних, одначе факт створення власного уряду на Закарпатті та заява міністра, тепер губернатора для Закарпаття, д-ра Парканія, про скоре розписання виборів до автономного союму вказує на те, що перебудова Чехословаччини відбувається в цьому моменті на засаді чесько-словацько-українського тріалізму.

Спільний центральний уряд, спільна закордонна політика, спільна верхівка військового командування та спільні загально-державні фінанси, контрольовані у спільнім уряді у Празі міністрами автономних держав словацької та закарпатської — ось загальна схема нового державного устрою чехо-словацько-закарпатської республіки. Такі важні устроєві засади, як участь закарпатської та словацької автономної держави у виборі голови федеративної держави, правні основи та межі втручання центрального уряду у внутрішні справи Словаччини та Закарпаття, фінансові розмежування, організація нової збройної сили і т. п. стануть актуальними при вирішуванні конституції трієдинної держави, коли вона стабілізується і, головне, коли встоїться перед мадярським ревізйонізмом, доконавши в його користь тільки деякі справедливі прикордонні територіальні корективи.

Це „коли“ нова середуєвропейська федерація мусить мати пильно на увазі, бо мадярський ревізйонізм, знайшовши собі підтримку в деяких сусідніх державах, не спиноється у своїй пропагандно-дипломатичній ревіндикаційній акції на етнографічних межах, не оглядається на природні права націй, ані на моральну вартість засобів, що ведуть до мети. Зокрема уряд Закарпатської України не може ні хвилини втратити, коли хоче надробити все те, що уряд бувшої Чехословаччини занедбав: імперіалістичний мадярський пропаганді треба протиставити енергійну оборону, тісно зв'язавшись із найширшими масами власного народу і знайшовши контакт з тими міжнародними чинниками, для яких народи не є обмінним товаром та які змагаються до впорядкування відносин у середушій Європі на засадах національної справедливості.

В цьому зв'язку незвичайно важне становище Німеччини, як вирішального тепер чинника в середушій Європі. ПАТ у

телеграмі з Відня заперечує чутки, немовби Німеччина протидіє прилученню Закарпатської України до Мадярщини. У світлі цього повідомлення якось дивно виглядає берлінська вістка краківського „І. К. Ц.“ з 11 жовтня про те, що орган Герінга, „Національ Цайтунг“, висловився негативно на тему спільного польсько-мадярського кордону. А „Фелькішер Беобахтер“ з 8 жовтня у статті „Вільна Словаччина“ висловлює м. і. такі погляди: „Рішення словацького народу взяти свою долю у власні руки, затримуючи при цьому державно-правний зв'язок з Чехією, шануватиме кожний нарід, для якого засада національного самовизначення не є пустою фразою... Основна засада нового ладу на території дотеперішньої держави Бенеша мусить бути, щоб кожний нарід отримав у своє послідання свій власний життєвий простір. Було б трагедією, якби тепер — з імперіалістичних оглядів або з рації державно-політичної переваги — повторилися старі помилки, що за наших часів довели до упадку два державні твори: державу Габсбургів і чехословацьку державу національностей. Чим певніше нові кордони будуть триматися етнографічних меж і чим менше будуть змішані чужі собі національності, тим певніше загостить спокій та мир у тій частині Європи, що внаслідок версайської плутанини мало-чи не стала другою Македонією. Сама Німеччина, обмежуючи свої претенсії до корінно німецької судетської області, дала доказ, що вона вважає тільки такі розв'язки тривкими, які покриваються з правом на національне самовизначення“.

Конфронтуючи віденське повідомлення ПАТ-а з заявою головного органу націоналізму, виходить, що Німеччина має сумніви щодо доцільності та морального права Мадярщини до її ревіндикацій, але якось безсумнівно ясного становища дотично Закарпаття ще не заняла. Новий уряд Закарпатської України має це нагоду та важке завдання оборонити рідну землю перед полинялими й перестарілими зазіханнями чужинців, що опирають свої претенсії на праві колишнього завойовника. На плечі провідників українського Закарпаття історія поклала величезне завдання і ми щиро бажаємо, щоб вони його з честю і з успіхом зуміли виконати.

Хоч не ставимося з захопленням до персонального складу першого автономного уряду Закарпатської України, хоч такого, новоспеченого міністра Фенчика будемо рішуче оборонювати, проте бачимо в цьому уряді позитивний вияв волі боронити Закарпатську Україну перед чужими зазіханнями і тому вітаємо його повстання. Зрештою наше становище буде залежне від становища місцевого закарпатського національно-українського проводу. Поки що він рішуче на компромісову розв'язку, в обличчя мадярської небезпеки, злагідуючи боротьбу з москвофільською течією. Вірчачи в остаточну перемогу української національної стихії на Закарпатті — вважаємо теперішній компроміс, накінений зовнішніми обставинами, за річ правильну, по суті та в історичному аспекті другорядну. Сьогодні найважливіше — зберегти українське Закарпаття за його уродженцями! („Діло“, Львів, 11 жовтня 1938).

Моя жінка має таке довге волосся, що сягає їй до колін.

— Моя має ще довше. Як сидить у їдальні, то її волосся лежить у спальні.

ЯК УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКА ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПЕРЕХОДИЛА В ПОЛЬСЬКІ РУКИ

Не були це відірвані події. Польський історик Володислав Лозиньскі пише про особисту безпеку та майна на основі студій міських актів із 17 століття ось що: „Вбивали отверто та скрито, по домах, по дорогах і міських ринках, на соймках і зїздах, бенкетах, а навіть судах, забували за будь-що, а вбивали безкарно“ (В. Лозиньскі: „Правем і левем“, том I).

Завдяки наїздам і безнастанним насильствам польська дрібна шляхта так вишколилася у військово-мистецтві, що Польща все відзначалася якістю війська у війнах із сусідами. Слова „Польська нежондем стої“ не були пустою фразою; вони справді були характеристикою державних відносин у Польщі.

Прилюдна безпека не зросла і в XVIII столітті — навпаки, безправства, що їх допущалася польська шляхта на Червоній Русі, поширилися і на етнографічну Польщу.

Польський поет Карпінський у своєму життєписі наводить таке:

„Потоцькі, київський воевода, тому, що не вмів позбутися своєї нелюбої невістки (Коморовської), безцеремонно приказав її втопити. Друга магнатка виленського воеводи Радивиля, з дому Ржевуска, литвина Чешейка, тому, що зважився зганити її розпустне життя, без суду приказала вбити. Микола Потоцькі, канівський староста, який сорок людий власною рукою повбивав, громадян, яких не любив, нападав і буками майже на смерть убив.“

„У Польщі кричінський староста Чапскі такий був жорстокий, що тих, яких не любив, або вважав винуватими, саджав у бочку, набиту цвянками, і такі бочки для своєї розваги казав точити поперед себе.“

„У Литві Радивил, литовський хорунжий, що жив у Білій, любив слухати стони у підземеллях своїх здогадних виновників, яких називав своїми найлюбішими співаками“. Всі ті кати в тих часах жили...“

На основі карного права в Польщі шляхтич, який убив шляхтича, підпадав карі півтора року в'язниці та мусів за голову заплатити 120 гривень. Конституція з 1588 р. подвоїла лише грошеву кару за голову, а карі в'язниці не збільшила. Це торкалося лише шляхти, бо селянин ішов на шибеницю вже за крадіж вола. Вбив шляхтич селянина, тоді мусів заплатити за голову 80 зл.; конституцією з 1679 р. подвоєно кару. Якби хто тій карі не піддався, тоді спадала на нього найтяжча кара, прогнання з краю та вийняття зпід права, а такого вільно було кожному вбити наче дикого звіра.

Українські бояри, прогнані з рідної землі поляками, покликають із розпуки на поміч татар. Татари, хоч мали угоду з Казимиром, впадали в українські землі, однак не щоби допомогти прогнаним для відібрання маєтків, а грабувати, палати, убивають, беруть у полон бояр і селян і так допомагають Польщі поневолювати Україну.

(Дальше буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ.

ЗАХОДОМ ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ З КЛІВЛЕНД, АКРОН, ЙОНГСТАВН, ЛОРЕЙН, ЛЕЙКВУД, КЕМПБЕЛ, ДЖИРАРД, НАЙЛС, СТРАДЕРС, ОГАЙО

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

У ТАКИХ ДНЯХ:

КЛІВЛЕНД, 11-го листопада 1938 р., це є в п'ятницю, в год. 7-мії вечір, в У. Н. Домі, 2253 В. 14. вул., для відділів: 15, 50, 102, 108, 112, 203, 251, 260, 291, 334, 336, 358 і 364.

ЙОНГСТАВН, у суботу, 12-го листопада, в год. 6-тій вечір, в У. Н. Домі, 525 В. Райен Евеню, для відділів 119, 140, 218, 230, 274 і 348.

АКРОН, у понеділок, 14-го листопада, в год. 6-тій вечір, в українській церковній галі на Вашингтон ул., для відділів: 180, 295 і для відділу 115 з Кентон.

Промимо всіх членів згаданих відділів і місцевостей прийти кожному на ці збори. Зокрема просимо цим разом родичів та Союзовців ветеранів і всіх відділових урядників постаратися і допильнувати, щоб на ці збори прийшло якнайбільше нашої молоді. На всіх зборах промовлятиме в справах організації гол. рек. секретар Д. Галичин. Будуть також інші бесідники.

При тій нагоді подаємо також до відома, що гол. рек. секретар Д. Галичин матиме реферат про У. Н. Союз на ювілейному святі від. 336, яке відбується у неділю, 13-го листопада.

О. Е. Малицький, гол. контролер У. Н. Союзу
Стефанія Палівода, головна радна У. Н. Союзу
Василь Загаєвич, організатор

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(2)

Одного дня збунтувалися теж Гасан-бееві люди, грабили, палили, нищили, розкрадали все, що їм попалося під руки. Гасан бей виступив проти них з кількома вірними слугами. Врятував жінку й діти, однак мусів покинути рідний дім. Два дні й дві ночі мандрували вони горами. Вкінці прийшли до якогось турецького міста. Там купив собі дім за гроші, що їх мав з собою, та за дорожочину зброю. Був він такий сміливий, як і вечний. Зібрав біля себе учеників і став учителем у новій міській школі. Вдома була лише його жінка та близнюки. Як що ввечера вертався додому, приходило йому на думку, що то було те нещастя, яке його мало навістити замолоду. І він дякував Богу.

Одного разу був він у школі. Улюдж Бегум післала близнюків на прохід. Нараз почувся крик: „Горить! горить!“ Люди з міста поспішили до тієї дільниці, де жив Гасан бей. Побіг і Гасан бей. І що він нараз бачить. Горить його хата.

Він сказав: „Коли нещастя приходить від Бога, то не оспарується нічого, лише піддається йому“. Він обняв діти, які

кинулися напроти нього. Прийшло літо. В літі шкільні діти розбіглися. Тому, що Гасан бей не мав де жити, перенісся на село. Там винайшов собі хатину та наймився за пастуха. Село це було при великій дорозі. Що дня переходили туди подорожні та каравани.

Улюдж Бегум увесь день сиділа з близнюками в хаті та прала біля подорожнім і дала їм айран і йогурт.*) У тому селі було щось десять домів і з двадцять п'ять хат. Гасан бей згняв рано вічки, кози та худобу і йшов із села. Вертався з заходом сонця.

Одного дня заїхав до найбільшого мурованого дому перського посла, що вертався з Заходу. Він післав своє білля до прання Гасан беевій жінці. Улюдж Бегум випрала, а на другий день, як білля висохло, віддала пословому хлопцеві. Як хлопець побачив через пліт хату Улюдж Бегум, здивувався, побіг до свого пана та сказав: „Ах, мірзо, колиби ти побачив ту, що прала білля, ти ошалів би“. Він розпо-

*) Йогурт походить у смаку на кисле молоко, лише його роблять jinakше. Зсілий йогурт із солом, цукром або цукром називається айран.

вів йому, яка то гарна ця Улюдж Бегум, і посол залюбився в ній, хоч іще не бачив її.

Гасан бей, як що дня, зігнав череду та вийшов перед сходом сонця. Тут хтось заступав до паркану біля хати.

Улюдж Бегум дала їсти Торгудові й Коркуду. Підійшла до дверей, бо думала, що то знову якийсь подорожний приніс білля. Та то був послів хлопець. Цей сказав: „Пан посол були дуже доволені з білля, що ви прали його. Пан хоче за це дати вам одей дарунок“. І хлопець показав їй кілька золотих монет. Улюдж Бегум не хотіла взяти грошей. Хлопець настоював, щоби вона взяла. Коли вона вкінці сягнула через двері, щоби взяти гроші, хлопець схопив її за руку та потягнув надвір. Улюдж Бегум стала кричати й боронитися. Вона не мала зброї. На її крик прибігли діти. Прибігли ще й кілька персів, кинулися на Улюдж Бегум, зв'язали її, заклали їй уста, посадили її на коня і почали йти за послом, що їхав конем попереду, та пропали серед кущів і куряви при дорозі, що вела до Персії.

Ввечером Гасан бей розпустив череду та вернувся додому. Біля дверей застав Торгуда й Коркуда. Оба сказали: „Тату, сьогодні перський посол схопив маму й утік з

нею“.

Гасан зрозумів, що тепер навістило його найбільше нещастя. Та він не був пригноблений, не плавав, а сказав: „Нема іншої ради, лише піддатися нещастю, яке прийшло від Бога“.

Він узяв дітей за руки, взяв у торбу трохи хліба і, вдвинувшись у землю, пішов помолу до Персії. Ішли вони за слідами кінських копит, що ще не затерлися.

Коли Гасан бей ішов, такий задуманий, його діти раділи в думках, що шукали матері. Як день так ніч, ранком і ввечером ішли вони навпростець через гори й горби. Вони спали в лісових печерах, а пили воду з джерел, які подибали.

Одного дня побачив Гасан бей, що перед ними пливе широка ріка. На правому березі ріки був ліс. Гасан бей знайшов брід. Коли візьме обоє дітей на руки, не могли перейти броду. Він подумав: „Насамперед перенесу одну дитину й лишу по тому боці, потім вернуся та заберу другу дитину“.

Узяв Торгуда на руки та сказав до Коркуда: „Сину, вважай на нас. Я лишу твого брата по тому боці, а потім вернуся по тебе“.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

3 руху в С. У. А.

З приходом осені й оживлення праці по відділах С. У. А. члениці повинні подбати про приєднання нових членів. Все українське жіноцтво повинно ставати до спільної праці.

Рідний Край потребує допомоги тепер більше, ніж коли. Щораз то більше рук простягається по нашій землі, не даючи нам навіть сказати свого слова. Чужі держави хотять полагоджувати свої порахунки нашим коштом. Рішається доля одної частини українських земель, яка може завести на долі всього народу.

Тому в цих переважних хвилях українська еміграція мусить стати одним фронтом в обороні свого народу. Українське жіноцтво, як половина цієї еміграції, мусить узяти активну участь у цій важкій справі.

До цього треба сили. Тому кончеючим є збільшити наші ряди, щоб збільшити поміч Рідному Краєві і повести ширшу пропаганду серед чужинців. Треба розбудувати нашу організацію С. У. А., треба зміцнити її на взір С. У. в краї. Коли не може існувати С. У. в краї, то хай існує в Америці, хай досте його розмір, щоб міг повести таку працю, як він С. У. в краї.

Нераз уже С. У. А. давав такі заклики до нашого жіноцтва. Останніми часами стверджено, що вони не остаяться без відгуку.

Жіноцтво починає щораз більше розуміти свої обов'язки, як родинні так і громадські, і прилучується до нас, щоб докладати свою цеголку до великої будови.

Зголушуються відділи, які довгий час були відстали від нас, приходять нові, родина наша множується. Всіх їх витає С. У. А. і радіє, що прибуває рук до праці на народній ниві.

З огляду на це, що краєві часописи проголосили цей рік роком Лесі Українки, централа С. У. А. звиває свої відділи вшанувати пам'ять нашої найбільшої досі поетки.

Дохід з свят чи концертів не призначувати на викуп Дому Л. Українки, бо на це вже зібрано потрібну суму, а зжити на іншу народню ціль.

У нашій праці, в наших змаганнях, ідім за словами нашої духової провідниці, незломно борючись, що ніколи не складає зброї, — Лесі Українки. Не зражуйтесь невдачами, не впадайте на думи, а йдім вперед аж до перемоги.

Здається, що дотепер уже всім відомо, що в краї після розвизання С. У. створено нову жіночу організацію, Дружину Книгині Ольги. Ця організація є політична, а як така не потребує статуту, ні затвердження влади. Ми радіємо, що наші сестри не опускають рук, а знаходять спосіб продовжувати свою працю, хоч в іншій формі.

Сподіваємося, що ця організація стринеться з такою прихильністю нашого жіноцтва, яку мав С. У. Повідомлено нас з краю, що нова організація робить заходи відновити закриті жіночі часописи, „Жінка” й „Українка”, під іншою назвою. Просимо передплатниці прислати свої адреси, бо всі попередні пропали.

С. У. А. замовив багато річей у краї для показу і збуту на світовій виставі. Тому звиває свої відділи йти назустріч потребам централа С. У. А. і причинитись до успіху початого діла.

С. У. А. звиває свої відділи брати участь у Листопадових

Святах, або вшанувати наших героїв окремими сходами. Звиваємо все жіноцтво до інтензивної праці, бо час дорогий.

Гол. управа С. У. А.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Популярність української радіопередачі.

Вернувшись недавно з рідного краю, де я пробув кілька місяців, мав я нагоду зараз у неділю, 25-го вересня, поділитися моїми загальними враженнями, а радше передати привіт від рідної землі тисячам українських родин через українську радіопередачу WMBC, яку від шістьох років ведуть у Дітройті гом. Микола і Юлія Шустакевич. Притім я зазнаюся ближче з тією українською радіопередачею.

Наукова розвідка про місцеві радіопрограми, видана Університетом Вейн у Дітройті, під редакцією Гарнера Р. Гарісона, директора Вейн Юніверситі Бродкестінг Гілд, вказує, що українські програми належать до найпопулярніших у Дітройті. Недільна українська програма з 22. травня виказала більше число слухачів, ніж мали навіть великі американські радіостанції в тім часі. Тут наводжу одну таблицю з цієї розвідки. Обчислення подане у процентів відношенні до сотки населення: В години 2-гій пополуноді мали слухачів: WWJ (амер.) 9%; WJR (амер.) 7%; WMBC (українська) 8%; WJWB (польська) 2%; SKLW (амер.) 1%; WXYZ (амер.) 2%. Після програми „Спрінг Сонг” на ланцюговій стації WWJ українська програма мала найвище число слухачів з усіх інших, бо аж всім слухачів на сотку населення Дітройту, що дає на два мільйони населення Велико-го Дітройту 160 тисячів слухачів української програми. А треба знати, що українських програм слухають у промірї сто миль довкруги; слухають їх по канадській стороні, а навіть Клівленд зовсім добре дістає українські (особливо недільні) програми з Дітройту. Слухають цих програм усі, що хоч трохи розуміють українську мову, а навіть ті, що нашої мови не розуміють, але люблять красу нашої пісні і музики.

Крім цього до популярності тих програм причиняється ще й те, що п. Шустакевич дає не забгато безнесових оголошень. Він продає час великим фірмам за добрі гроші, які покривають великі кошти програм. На програмах не чути безпереривної каравани дешевих анонсів, які чує вічно по інших чужомовних програмах, а які відбирають слухачеві всю приємність і охоту слухати їх. Тому українці з приємністю слухають програм і ждуть на них нетерпеливо. Навіть малі діти нераз переказують родичам, що було, або говорилося на програмах.

Ми, українці, звичайно дуже скупі на признання для себе самих, часто не доцінюємо своїх власних гарних річей і ждемо, аж чужі люди піднесуть у нас те, що гарне.

Адв. д-р Іван Яців, Віндзор, Канада.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЕДНАННЯ

(за вересень 1938).

ПРИХІД:	
З переносу	\$ 33.65
Прихід у вересні	2,477.45
Разом \$2,511.10	
РОЗХІД:	
а) Висилка до краю:	
1) Визвольна боротьба	\$2,050.00
2) Політичні в'язні	50.00
3) Рідна Школа у Львові	20.00
4) Рідна Школа в Радехові	50.00
5) „Просвіта” у Львові	80.00
6) На народні цілі на руки митрополита Шептицького	45.00
7) На поміч українському журналістові	25.00
8) На поміч студентів	10.00
9) На читальню в с. Кінськім	9.00
10) Висилка грошей до краю	8.20
б) На вищу школу в Стемфордї	10.15
в) На телеграми до рідних держав	88.01
г) На вдержання канцелярії	25.00
г) На поштову скриньку	4.00
Разом \$2,464.36	
ЗІСТАВЛЕННЯ:	
Прихід	\$2,511.10
Розхід	2,464.36
Лишається в касі з кінцем вересня ц. р. \$46.74	

Заввага: Крім вище поданої суми \$2,050 на визвольну боротьбу централа управа ОДВУ предложила поквітування на суму \$675.01, а саме, на \$529.30, висланих телеграфічно на визвольну боротьбу, і на \$145.71, виплачених на телеграми в справі Закарпаття.

Обеднання Укр. Організацій в Америці.

НЮАРК, Н. ДЖ.
Організуємо молодь.

Ми нераз нарікаємо, що молодь не держиться нас, а втікає до чужих організацій. Це правда. Але вина в тому наша, бо колиб ми дали молоді змогу зорганізуватись, то вона до чужих не втікалаб, а трималася свого. Для молоді треба дати початок, а далі вона вже буде сама організуватись.

Маючи це на увазі, в Нью-арку, в парохії при вул. Корт 245, кілька свідоміших одиниць зорганізували пластунів („бой скавт”) і вже навіть вибрали чартер. Дотепер вписалося вже 10 хлопців. Що суботи в 7 год. вечором вписують більше. Всі, що цікавляться цією справою, повинні привести своїх дітей та вписати їх до своєї української організації. А тоді не буде нарікань, що діти втікають до чужих.

Прихильник „бой скавтів”.

ПРЕЛІМНАР ВИДАТКІВ

для сфінансування виступу американських українців на Світовій Виставі в Нью Йорку в 1939 р.

Після довгої застанови, в порозумінні з інтересованими групами, що виповняють українську програму, і після переговорів із ними виконний уряд Українсько-Американського Виставового Товариства устійнів остаточою таким мінімальним преліминар видатків:

1. а) На приміщення Українського Відділу (винайм 400 квадратних стіп) \$5,600.

б) На утримання цього відділу окремо ще \$500.

2. На науку хору (поїздки хористів на проби, винагорода диригента) \$4,000.

3. Підготовка танцюристів, оркестра, винагорода вчителів \$1,500.

4. Похід у часі Українського Дня на Світовій Виставі (живий образ, банда і т. п.) \$1,000.

5. Пропаганда (пресові видатки, Буржуї й ін.) \$1,200.

6. Адміністраційні видатки Українсько-Американського Виставового Тов. \$600.

Разом передбачені видатки \$14,500.

Просимо отсим українське громадянство взяти під увагу цей преліминар видатків, а вже уряд У. Ам. Виставового Товариства доложити усяких старань, щоб ні один долар не був змарнований. Однак коли український виступ на виставі має принести нам бажані успіхи, то такий виступ мусить бути добре підготований і яскраво виведений. Інакше загалом не можна мріяти про успіх.

Від українського виступу ділить нас усього 8 місяців. Звиваємо отсим усе наше громадянство до якнайенергійнішої праці для призьбрання фондів. Хай кожна громада напружить усі свої сили, щоб у якнайкоротшому часі вислати свою пайку.

Нью Йорк, 18-го жовтня 1938.

Виконний уряд Українсько-Американського Виставового Товариства.

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASS'N, P.O. Box 1014, Church St. Annex, NEW YORK, N. Y.

Чеки і поштові перекази вписувати на імя: NICHOLAS MURASZKO, Treas.

Як хто жениться.
Астроном — знаходить свою зірку.
Адвокат — починає свій життєвий процес.
Гробар — сам собі копає гріб.
Метеоролог — заповідає погоду, а має дощ.
Швець — іде під пантофель.
Рибак — паде у сіті.
Журналіст — конфіскує себе.
Садівник — паде, як сливка.
Купець — робить кепський інтерес.

Степан Мусійчук.
ОСІНЬ НАМ ВІРИ ДОДАЄ

Осінь хмари з вітрами Женуть, гуляють над нами, А душу тисне кліщами: Ах, це не жар! Зима йде... сніг... Чи повний в нас шпіхлір, Комора, стайня, хлів? Чи ждати нам зимових вітх?

Осінь тії вже ходять, Як нічні мари, скрізь бродять І тужних дум жмут родять І несуть жах, таємний жах: Ох, хтож наш палід зібрав? Ох, хтож наш хліб сховав, Що тут, на рідних ріс полях?

Снігові хмари, снігови, Порожньо в нас у коморі, Не буде хліба доволі Для всіх дітей, наших дітей. Ох, голод й холод там Заляне к всім хаткам Невільних всіх наших людей!

Осінь хмара злісає... Хоч ворог хліб наш ховає, Зима нас не злікає; В нас віра є нових надій. Нераз нас холод бив І голод всіх мовив, Ми встоялись в силі своїй.

Чей хмари розійдуться, Сніги прийдуть і минуться, В нас сили нові знайдуться, Зима нас лота не убає. Пора вже ось іде, Що хліб свій в нас буде, Осінь нам віри додає.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЕМБРИДЖ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Заходом української місцевої громади відбулося 26-го червня ц. р. протестаційне віче в справі найду ворогів на українські землі. На тім вічу заряджено збірку, яка принесла \$24.76. Спис жертводавців є в секретаря віча. По відтягненні розходів лишилося \$5.63, які вислали через Обеднання на визвольну боротьбу.

Г. Вахло, секр.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

На Закарпаття.

Громадяни Петро й Анастасія Мордух вислали від себе на Закарпаття \$5. Заразом вони звивають своїх знайомих, щоб поступили таксамо, бо це дуже важна справа. Гроші переслали через Обеднання.

НАЙСТАВН, ПА.

На Рідну Школу.

На весіллі в гом. Теодоровичів, які видавали свою доньку, переведено збірку на Рідну Школу в старім краї. Збіркою занялися: М. Довбенко, Я. Стецишин і В. Лишанський. Зложили по \$1: Н. Луцик, В. Лишанський, М. Довбенко, Я. Стецишин, М. Микита, М. Костик, К. Коцюбинська, Анна Багрик, Юстина Сенюк, Тереса Хрупиц; Н. Цібак, І. Баст-

ТЕАТРАЛЬНІ ВИСТАВИ НА СВЯТА СВ. МИКОЛАЯ Й РІЗДВА

- ТРИ СВЯТО-МИКОЛАЙВСЬКІ ВИСТАВИ: 1) Св. Миколай між школярами, в одній дії; 2) Свято-Миколайська ніч, в двох діях; 3) Поміч Св. Миколая, в двох діях 40 ц.
- СВ. МИКОЛАЙ НА СЕЛІ, в трьох відслонах, 10 осіб і гурт 10 ц.
- В НІЧ ПІД СВ. МИКОЛАЯ, в одній дії, Ф. Коківського, 6 осіб 10 ц.
- В НІЧ СВ. МИКОЛАЯ, А. Лотоцького, 3 картини, 18 осіб 25 ц.
- ГОСТИНА СВ. МИКОЛАЯ, В. Хроновича, 3 особи 10 ц.
- СВЯТИЙ МИКОЛАЙ, М. Пеленської, 3 дії, 14 осіб 15 ц.
- РІЗДВЯНА КАЗКА, дві картини, з партитурою 20 ц.
- УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП, І. Габурусевича, з партитурою, 6 осіб і пастушки 15 ц.
- З КОЛЯДОЮ, Вертеп для школярів, 10 осіб і гурт 20 ц.
- ВЕРТЕП, різдвяна картина І. Блажеквичевої, 13 осіб 20 ц.
- РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК, одна дія, 9 осіб 10 ц.
- СВЯТА ГОСТИНА, М. Курцеби, дві відслони, 13 осіб 20 ц.
- Окрема партитура 40 ц.
- ТРИ КНЯЗІ В ВИФЛЕЄМІ. Найновіший вертеп для хати і сцени. З додатком дитячого вертепу „Божі Пастушки” 25 ц.
- У НУЖДАРІВ, різдвяна картина, в 3 діях 13 осіб 25 ц.

„SVOBODA”

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

ВЕЛИКА РИБА.

Одного дня Гете запримітив, що один із його кухарчків вносить із кухні рибу та йде в напрямі городского паркану. Наміри кухарчука були зовсім ясні, тимбільше, що він скривав рибу під плащем. Однак риба була велика й кухарчук скривав її так погано, що голову видно було зпід плаща.

— Хлопче! — скрикнув Гете.

— Що експеленція прикажуть? — запитав збентежений кухарчук.

— Приказую, — сказав Гете — щоб ти, коли крадеш мої риби, або вдягав більший плащ, або брав менші риби. Бо страшно не люблю рибачої голови і сам її вид спонукує мене до рвотів.

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

— Пане докторе, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ДАЛЬШІ ПЕРЕМИНИ НА КАРТІ.

Коли Мадярщина й Польща приготувляються загарбати дальші краї Чехословаччини, на півночі від Чехословаччини приготувляється нова кампанія за територіальну експанзію: Польща й Німеччина почали рівночасно пресову кампанію проти Литви як проти гнобительки польських і німецьких меншин. Світова преса додачує в цій кампанії заповідь якоїсь агресії з боку Польщі й Німеччини проти Литви. Ходять чутки, що Польща й Німеччина вже погодилися розібрати Литву: Польща має забрати Мемель, литовський порт над Балтійським морем, а за це має віддати назад Німеччині данцигський коридор. Мовляв, у цей спосіб Польща й Німеччина торують собі дорогу в Україну.

ШКІЛЬНИЙ РІК ПОЧИНАЄТЬСЯ!!!
ПРИГОТОВІТЬ СВОЇ ДІТИ ДО ШКОЛИ!
КУПІТЬ ІМ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоби заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар)** найновіше видання. Львів, 1939 45 ц.
- ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанки для 2. класу)** М. Матвійчука 50 ц.
- ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для 3. класу)** М. Матвійчука 60 ц.
- ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу)** М. Матвійчука 75 ц.
- ШКІЛЬНИЙ СПІВАНИК** у двох частих. Зладив Ф. Колесса 75 ц.
- СПІВАЙМО**, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса 20 ц.
- ЗБІРНИК НАРОДНИХ ПІСЕНЬ**. В укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Ф. Колесса 60 ц.
- СПІВАНИК** для дітей дошкільного та шкільного віку. Зладив Михайло Гайворонський 30 ц.
- МАЛИЙ БАНДУРИСТ**, збірка пісень для дітей. Підбрав і впорядкував Михайло Таранько 20 ц.
- ДИТЯЧІ ЗАБАВИ**, збірка і впорядкував Михайло Таранько. Містить гарні забави і пісні для дітей з музикою до пісень 35 ц.
- ІСТОРІЯ УКРАЇНИ** для дітей, в 4-ох частих:
 Часть 1. Київське Князівство
 2. Галицько-Волинська Держава
 3. Козацьчина
 4. Україна в неволі.
 Друковано гарним читким друком з багатьма ілюстраціями М. Фаруха. Кожна частина 20 ц.
 Всі 4 частини 75 центів
- МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**, І. Крип'якевича 15 ц.
- МАЛИЙ КАТЕХИЗМ** християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.
- БІБЛІЙНІ ОБРАЗКИ**. Перші початки науки релігії. о. С. Біленький. Ілюстровані 35 ц.
- ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ** в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.
- ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:**
- МЕТОДИКА** правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок і спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський 65 ц.
- МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК** до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:
"SVOBODA"
 P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ З КРАЮ!
ЗАМОВЛЯЙТЕ СЬОГДНІ!

- Берім біду за роги**, велика збірка веселих сценок, пісень-куплетів, розмов та одноособових і збірних самоговірок, на веселій вечір 45 ц.
- Вигадливий бурсак**, комедійка для молоді в 2-ох діях, з часів Хмельниччини (2 жінчини, 4 мужчин, дівчата, хлопці) 25 ц.
- Ой три шляхи широкі**, драма з сучасного життя в 4-ох діях, 8 муж., 5. жен. 30 ц.

"SVOBODA"
 P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

ST. PETER AND ST. PAUL CHURCH TO OPEN FOR INSPECTION OF THE NEW WALNUT AND GOLD ICONOSTAS

Of Romanesque Design, It Has Intricately Carved Renaissance Gateway to Altar and is Adorned with 42 Beautiful Religious Paintings—Work Done by Eugene Wasylenko, Widely Known Ukrainian Artist.

The St. Peter and St. Paul Ukrainian Catholic church will be open Thursday and Friday afternoons from 2 to 4 o'clock for public inspection of the beautiful and elaborate new iconostas just completed by Eugene Wasylenko, of New York, whose work in the field of ecclesiastical art is well known.

Standing 45 feet high and 50 feet across, the iconostas, separating the sanctuary from the main body of the church, is of rich walnut, adorned with 42 religious paintings set in panels and medallions of 23 karat gold, and the sanctuary doors, known as the gate of paradise, are a beautiful example of wood carving, burnished with gold, in Italian renaissance style. An intricate interweaving of grape vines, symbolic of the Eucharist and the Mass, appears upon the great central door, with medallions of the four evangelists, Matthew, Mark, Luke and John.

The side doors of the sanctuary bear paintings of the Archangels Gabriel and Michael. Each of the side doors has a panel on either side. The right door has a panel of the Blessed Virgin Mary on the right and one of St. Nicholas on the left. The left sanctuary door has a panel of Christ, with hand upraised in blessing, on the left and one of St. Peter and St. Paul patrons of the church, on the right.

A Work of Art.

Above the paradise gateway to the sanctuary is a reproduction of Raphael's "Last Supper," and above that a large painting of Christ the King, with the Blessed Virgin Mary on His right and St. John, the beloved disciple, on His left. Surmounting the iconostas is a painting of the scene of the Crucifixion of Our Lord, with medallions of cherubs at right and left center. Below, extending across the face of the iconostas, are medallions of 12 prophets of the old testament and below these are paintings of the apostles.

The 23 karat gold frames greatly enhance the beauty of the paintings, all of which were done by Mr. Wasylenko. The delicately burnished gold carvings are all in the Romanesque style which is admirably adapted to the Byzantine and Romanesque interior of the edifice.

The artist is a native of the Ukraine who learned painting from his father, who was also an artist. Mr. Wasylenko studied at Lemberg and also at Vienna and is an expert wood carver as well as a noted artist. His ecclesiastical art is known widely throughout this country.

The Ukrainian Catholics of Ansonia are justly proud of the new iconostas with which they have adorned the church and extend an invitation to all who are interested in the fine arts to visit the church Thursday or Friday.

Beautiful Stage Scenery.

In the church hall Mr. Wasylenko has just finished a beautiful set of stage scenery, portraying a typical Ukrainian village, with thatched cottages, each with its little flower garden, a little church and a road down to the River Dnieper, while on the opposite shore are cottages and woodlands and mountains, stretching far into the distance. The scene is so painted it responds to lighting effects, and either a day or a night effect is produced with wonderful realism by a change in lighting. In the night scene, lights may be seen in the cottages on the far bank of the river. The scene is done with such realism that older members of the parish who have seen it pronounce it an ideal Ukrainian scene. The wings are willow trees which blend perfectly into the scene.

(The Evening Sentinel, Ansonia, Conn. Wednesday, August 31, 1938.)

ПЕРЕПЛІЛА ОКЕАН У ВІТРІЛЬНОМУ ЧОВНІ.

Панна Анна Бйонес переплила у вітрільному човні, 45 стій довгому, з Норвегії до Америки, де вона сподівається вийти заміж за капітана Чарлза Кравсфілда, спенсіонаваного федерального урядника.

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1939 РІК

Наталка Полтавка. Гетьман Іван Мазепа. Ці календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величина календарів 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 35x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подає імя святого, пости зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скеларі повинні на цей рік для своїх покупців роздати поштів календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській кінггарі в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, збо кінггарі, поштів календарів, хай пише впрод до нас на поштову адресу. — В нас є великий склад річного роду календарів і святкових карток. Агенти, скеларі й інші хай пишуть по безплатній каталог до: 212-
UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

ОДИНОКА ПРИЧИНА

Коли нас кличуть у ночі з дому, віддаленого багато миль від тугешньої місцевості, ми відповідаємо швидко й успішно — та за невелику винагороду.

Це мабуть є одинокою причиною, чому ми маємо в цілій околиці так багато приятелів, котрі зовсім природно жадають наших услуг, як тільки зайде потреба.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City Phone: 4-5989
 34 E. 25 St., Bayonne Phone: 3-0540

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(41)

Наче вітер гнався, Тарзан крізь нетри, щоб наздігнати дикунів враз з хворим Бруксом. Він мав плян, як визволити двох білих чоловіків і дівчину. Але визволяти хворого чоловіка, яким був Брукс, маючи рівночасно на руках трьох інших, було забагато. Тому він рішився за веску ціну відбити наперед Брукса. Та хоч як він поспішав, то дикунів не міг наздігнати.

Бо дикуни, маючи вязнів, з радістю поспішали додому, щоби похвалитися своїми успіхами. Вістка про скоплення вязнів вандрувала по нетрах так скоро, мов електрична телеграма. Коли дикуни явилися у брамі оселі, їх зустріли радісні окрики тих, що оставалися в оселі. Знав також про це сам Кагундо, який скоро скликав загальне зібрання.

Коли люди збіглися коло величезного божка дерев, Кагундо станув по середині і, приймаючи драматичну позу, заговорив: „Уважайте, уважайте! Ось наші післанці приводять назад нашого бранця, котрого виврав нам з рук демон Тарзан. Він вихвалюється, що його сила більша від сили нашого божка дерев. А тимчасом показується, що це брехня! Наш божок, сильніший!”

Коли Кагундо закінчив свою промову, з іншої сторони оселі роздалися нові голоси. Це були нові окрики радості на привіт іншого відділу племені замбегу, який приводив трьох полонених: Марію, Боба і Джефа. Юрба з радості мало що не вискочила за шкіри. Отож їх божок матице що їсти. Коли в'язні опинилися в середині, за ними замкнули двері.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ШАМОКІН, ПА.

Окружні збори відділів У. Н. С.

Дня 28. серпня ц. р. відбулись окружні збори відділів У. Н. Союзу. Відкрив збори п. Д. Капітула. Секретар І. Чепач прочитав протокол з попередніх зборів, який прийнято без поправок. Відділи, що були заступлені, здавали звіти за своєї праці. Було заступлених сім відділів. Далі п. Д. Капітула пояснив присутнім, що І. Чепач є окружним організатором на цю околицю і коли котрий відділ буде потребувати помочи, то щоб до нього зголосився, а він радо прибуде і допоможе придбати членів. Присутні заявили, що це добра думка і що вони будуть з того користатися.

Порушено також справу Союзозового Дня в нашій околиці і рішено, що такий День потребує доброї підготовки, а тому треба його влаштувати на черговий рік у відповідним місці.

На зборах був присутній предсідник Української Банди в Шамокіні і він поставив запит до предсідника зборів, чи можливо дістати для згаданого Банди поміч від У. Н. Союзу. П. Капітула сказав, що можливо, наскільки члени Банди є також членами У. Н. Союзу. На тих зборах був також присутній п. Г. Герман, що є завідаелем Союзозових спортивних дружин, тому п. Капітула попросив його, щоб сказав дещо в тій справі. П. Герман забрав слово і сказав, що коли члени Банди стануть членами У. Н. Союзу, то тоді можна буде говорити і про поміч. Позатим він заохочував, щоб кожна українська дітина належала до Союзозових рядів, а тоді справа буде стояти добре.

В часі зборів два большевики, які не є навіть членами У. Н. Союзу, пробували сколотити наради провокаційними запитаннями. Та, діставши належну відправу, вони замовкли.

Збори рішили скликати чергові збори останньої неділі в жовтні до МекАду, Па. Збори також рішили звернутися до головної канцелярії У. Н. С., щоб вона запитала деяких відділових секретарів з нашої околиці, чому їх відділи не заступлені на зборах.

За збори: І. Чепач (мол.), секретар.

Отже, що?

— Обвинувачений назвав мене малпою, свинею, ослон, ідіотом...
 — Може був паний?
 — Ні! Говорив зовсім до ричи.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

Потрібно ДЖЕНІТОРА, Українця, для доглядання 3-фамільного дову-4-кімнатне мешкання безплатно. Добра нагода. Комати є до вичину. Голоситися негайно до власника до-му під ч. 246-7

21 NORTH 34 STREET, PHILADELPHIA, PA.

ДО ХОРИХ

Помо терпіти, коли поміч більша? Багато жінок і чоловіків, що терплять зприводу тяжкої недуги плуци, серця, нервів, лямбего, літ, парезу, а багатьох інших небезпечних недуг, є ними здорові. Без рікання, що нас болить і як довго, зверніться до нас це нині, а знайдете нову раду а українській мові.

ХІРОПРАКТИЧНЕ БЮРО
 195—2nd Ave. (пір 12 вул.) New York.
 Години: від 10. рано до 8. веч.
 В неділі: від 10. рано до 1. поп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
 ХІРУРГ І АКУШЕР
 321 E. 18th STREET,
 between 1st and 2nd Avenues,
 NEW YORK, N. Y.
 Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
 Без рікання, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуговуємо і чеська. — Office:
 383 MORRIS AVENUE,
 cor. Springfield Ave.
 NEWARK, N. J.
 Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удєрєстєр зяряджує потребами по цій тєрїтєрї, як \$150. Обслуговує найкраща.

JOHN BUNKO
 Licensed Undertaker & Embalmer
 437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
 Dignified funerals as low as \$150.
 Telephone: Orchard 4-8088.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
 ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
 Tel.: Orchard 4-2568
 BRANCH OFFICE & CHAPEL:
 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
 Tel. Melrose 5-6577

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ

НАПЕРЕДОДНІ

ІСТОРІЧНА ПОВІСТЬ В ДВОХ ТОМАХ

Написав
 Остап П. Білозерський.
 ЦІНА \$1.00.
 в Книгарні „Свободи”
 “SVOBODA”,
 81-83 Grand Street,
 або P. O. Box 346,
 Jersey City, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.